

EINDRAPPORTAGE BELEIDSPLAN CRISISBEHEERSING 2004-2007

Bijlage 1 bij brief van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties aan de Tweede Kamer, 11 juli 2008.

1. INLEIDING

Voorliggende eindrapportage begint met een terugblik op hoofdlijnen op de belangrijkste voornemens van het beleidsplan 2004-2007, dat op 24 juni 2004 aan de Tweede Kamer is aangeboden (TK 2003-2004, 29 668, nr. 1).

Aansluitend volgt een overzicht van de belangrijkste resultaten van diverse lopende activiteiten sinds de tweede voortgangsrapportage (TK 2006-2007, 29 668, nr. 14). Dit overzicht sluit qua opbouw aan bij de twee eerdere voortgangsrapportages en gaat achtereenvolgens in op:

- Omgaan met dreigingen en risico's
- Crisisbeheersing op nationaal niveau
- Crisisbeheersing op decentraal niveau
- Overheid en bedrijfsleven – bescherming vitale infrastructuur
- Risico- en crisiscommunicatie
- Europees crisisbeheersingsbeleid en grensoverschrijdende samenwerking

Een integraal overzicht met het eindresultaat van alle actiepunten uit het werkprogramma van het beleidsplan is opgenomen als bijlage 2.

2. HOOFDPUNTEN BELEIDSPLAN CRISISBEHEERSING 2004-2007

In het Beleidsplan Crisisbeheersing - 20 jaar na het verschijnen van de *Nota Civiele Verdediging 1984*, het allereerste, samenhangende beleidsplan over dit onderwerp - wordt geconstateerd dat het huidige stelsel van crisisbeheersing onvoldoende is toegesneden en voorbereid op de moderne dreigingen die steeds complexer en grootschaliger zijn en meerdere sectoren treffen. Crisisbeheersing is teveel georiënteerd op de 'klassieke rampen'. Bovendien blijkt de sturing onduidelijk en te vrijblijvend. Verder wordt er te weinig rekening gehouden met een eigen verantwoordelijkheid van bedrijfsleven en burgers.

In het beleidsplan wordt een groot aantal voorstellen gedaan om het systeem van crisisbeheersing te verbeteren. Het kabinet wijst de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties aan als coördinerend bewindspersoon voor crisisbeheersing, die daarmee verantwoordelijk wordt voor de interdepartementale uitwerking en toeziet op de voortgang.

In het plan wordt bescherming van de vitale infrastructuur gezien als basisvoorwaarde voor de continuïteit van de Nederlandse samenleving en daarmee voor een goed functionerende crisisorganisatie. Het Nationaal CrisisCentrum (NCC) moet de interdepartementale en interbestuurlijke besluitvorming faciliteren. Om de coördinatie tussen de uitvoerende diensten te verbeteren stelt het beleidsplan de oprichting voor van een Landelijk Operationeel Coördinatiecentrum (LOCC). Om invulling te geven aan het uitgangspunt dat adequaat crisismanagement ook goede crisiscommunicatie vraagt, wordt aangekondigd dat een Expertisecentrum Risico- en Crisiscommunicatie (ERC) wordt opgericht. Het beleidsplan kondigt verder grootschalige oefeningen op politiek-bestuurlijk niveau aan om het systeem van crisisbeheersing te testen. Op decentraal niveau moeten de veiligheidsregio's het hart vormen van de crisisbeheersingsorganisatie. Ten slotte worden in het beleidsplan diverse voorstellen gedaan om tot een versterking van de internationale samenwerking op het terrein van crisismanagement te komen.

3. BELANGRIJKSTE RESULTATEN EN ACTIVITEITEN SINDS JULI 2007

3.1. OMGAAN MET DREIGINGEN EN RISICO'S

Dreigingen en risicobeoordeling

Het kabinet stelt zich in het kader van de Strategie Nationale Veiligheid ten doel om beter in kaart te brengen welke dreigingen er op Nederland af komen, die te wegen (rijksbrede analyse van dreigingen en risicobeoordelingen) en vervolgens te beoordelen wat er aan capaciteiten versterkt moet worden. Prioriteiten in mensen en middelen kunnen zo beter worden gesteld.

Afgelopen jaar is de Nationale Risicobeoordeling voor het eerst uitgevoerd voor de thema's klimaatverandering, energievoorzieningszekerheid en polarisatie en radicalisering. U bent via de eerste voortgangsbrief Nationale Veiligheid van 30 mei jl. (TK 2007-2008, 30 821, nr. 6) op de hoogte gesteld van de uitkomsten van de risicobeoordeling. Het kabinet heeft op basis van de Nationale

Risicobeoordeling een aantal onderwerpen aangewezen die in de loop van dit jaar worden uitgewerkt aan de hand van de capaciteitenbenadering. Dit betreft onder andere de verdeling van verantwoordelijkheden tussen, burgers, bedrijfsleven en overheid, de continuïteit van vitale sectoren tijdens crises en landelijke regie bij nationale crises. In de loop van 2008 wordt een analyse en risicobeoordeling uitgevoerd op de nieuwe thema's digitale verstoring en verwevenheid boven- en onderwereld.

De capaciteitenbenadering is inmiddels toegepast op de taak grootschalige evacuatie bij overstromingen. Hierover heb ik u geïnformeerd bij eerdergenoemde brief van 30 mei. Met deze aanpak van nationale veiligheid komt er meer samenhang tussen het analyseren van dreigingen en het beoordelen ervan en het benodigde optreden op het moment dat een incident optreedt. Ook kan er hierdoor meer focus worden gebracht in de voorbereiding van lokale overheden, bedrijfsleven en de internationale samenwerking.

Risicosignalering

Met ingang van dit jaar is de risicokaart overgedragen aan het Interprovinciaal Overleg (IPO). Het IPO zal zorg dragen voor het beheer en de actualisatie van de risicokaart. Zo wordt momenteel samen met het ministerie van Verkeer en Waterstaat de risicokaart uitgebreid met overstromingsrisico's.

Vanaf 1 maart 2008 is de website Risicosignalering Natuurdreigingen opengesteld voor een besloten gebruikersgroep (doelgroep crisisbeheerders). Deze wordt op basis van ervaringen van de gebruikers verder geoptimaliseerd. Nog dit jaar zal Risicosignalering met andere dreigingen voor de nationale veiligheid worden verbreed. Het eindbeeld is één portal op internet voor de professionele crisisbeheerder waarin 'all hazard' dreigingsinformatie is terug te vinden, aangevuld met de meest actuele stand van zaken over preparatie en respons.

Met deze werkwijze worden dreigingen zowel op de lange als korte termijn gemonitord en worden systematisch inschattingen gemaakt ten aanzien van kans en effect. Daarnaast leidt dit tot een overzicht van thema's die generiek dienen te worden opgepakt en bekeken op eventuele versterking, zoals dit jaar bij grootschalige evacuatie bij overstromingen het geval is.

Schade bij rampen - aanpassing WTS

In juli 2006 is het kabinetsstandpunt over het advies van de Commissie Borghouts over onverplichte tegemoetkomingen door de overheid aan u aangeboden en vervolgens tijdens een algemeen overleg in januari 2007 besproken. Het aanpassen en actualiseren van de Wet tegemoetkoming schade bij ongevallen en rampen (WTS) is één van de actiepunten van het kabinetsstandpunt. De huidige WTS kent alleen de categorie zaakschade. Als uitvloeisel van het kabinetsstandpunt wordt voorgesteld personenschade op te nemen in de wet. Het onderzoek naar de haalbaarheid hiervan zal medio 2008 zijn afgerond. De verwachting is dat de aangepaste wet najaar 2009 wordt ingediend.

Verzekeraarbaarheid overstromingsrisico's en aardbevingen

In de verantwoordelijkheidsverdeling tussen overheid, bedrijven en burgers past het vergroten van de private verzekeraarbaarheid van ramprisco's. Private verzekeraarbaarheid lijkt namelijk gepaard te kunnen gaan met diverse welvaartsvoordelen. Wegens het grote maatschappelijke belang geeft het kabinet prioriteit aan het verzekeraarbaar maken van natuurrampen, zoals overstromingsrisico's. Met onder andere de verzekeringsbranche wordt gekeken naar de mogelijkheden van private verzekeraarbaarheid. Naar verwachting kan binnen enkele maanden inzicht worden gegeven in de haalbaarheid omtrent de verzekeraarbaarheid van overstromingsrisico's.

Aansprakelijkheid risicovolle bedrijven

Ten aanzien van bedrijven die onder de werking van het Besluit risico's zware ongevallen 1999 vallen, heeft de commissie Borghouts aangegeven dat een verplichte aansprakelijkheidsverzekering of solvabiliteitseis voor deze bedrijven reëel is. De betrokken ministeries hebben, onder verantwoordelijkheid van het ministerie van VROM, deze aanbeveling laten onderzoeken. Dit is gebeurd in nauw contact met de verzekeraars, de bedrijven en het bevoegde gezag in het kader van de Wet milieubeheer. Daarbij is ook gekeken naar de mogelijkheid van een schadefonds en een mengvorm van een verplichte aansprakelijkheidsverzekering en een schadefonds als mogelijke alternatieven voor de verplichte aansprakelijkheidsverzekering. De voor- en nadelen hiervan zullen in de verdere besluitvorming tegen elkaar moeten worden afgewogen.

3.2. CRISISBEHEERSING OP NATIONAAL NIVEAU

Basisvereisten interdepartementale crisisbeheersing

Waar ik aan de veiligheidsregio's kwaliteitseisen opleg, mag ook van de nationale overheid worden verwacht dat zij zelf een verbeterslag doormaakt. Dat is ook vastgelegd in het Bestuursakkoord dat het kabinet met de VNG heeft gesloten. Zoals ik u in de vorige voortgangsrapportage heb laten weten, zijn op interdepartementaal niveau basiseisen vastgesteld waaraan de verschillende ministeries zich hebben gecommitteerd. De basiseisen hebben betrekking op informatie-uitwisseling, opleiden en oefenen en gezamenlijke werkwijzen. De komende twee jaar worden de vastgestelde eisen geïmplementeerd.

Nieuw, actueel overzicht crisisbevoegdheden

Bijlage 3 bevat de publikatie *Crisis en recht. Schema's bevoegdheden en verplichtingen tijdens crises – editie 2008*. Dit overzicht, opgesteld in nauwe samenwerking met alle ministeries, bevat bevoegdheden, maatregelen en verplichtingen die aan de orde kunnen zijn ten tijde van een crisis, gebaseerd op nu geldende wetgeving. Het periodiek te actualiseren overzicht is bedoeld voor crisisteams en wordt aangeboden aan alle ministeries, bestuurders, voorzitters veiligheidsregio's, betrokken koepels en vitale sectoren.

Nationale crisisplannen

In 2006 is gestart met het opstellen van nationale crisisplannen ter voorbereiding op voorzienbare risico's en dreigingen, zoals hoogwater en overstromingen, terroristische aanslagen, pandemie en ICT-uitval. Ook voor de uitval van nutsvoorzieningen en voor extreem weer worden dergelijke plannen opgesteld. Naast deze specifieke voorbereiding wordt op dit moment gewerkt aan het opstellen van een generieke nationale planstructuur en –systematiek, onder andere geënt op het Amerikaanse *National Response Framework* van het Department of Homeland Security. Deze moet aansluiten op de regionale planvorming zoals voorzien in het wetsvoorstel op de veiligheidsregio's.

Intensivering civiel-militaire samenwerking (ICMS)

In mijn tweede voortgangsrapportage ben ik ingegaan op de voornemens van het kabinet op het terrein van de intensivering van de civiel-militaire samenwerking, zoals beschreven in de brief van 24 mei 2006 (TK 2005–2006, 30 300 X, nr. 106). Inmiddels is de implementatie vol ter hand genomen. Dit heeft onder meer

geresulteerd in het vaststellen van *Bestuursafspraken inzake de intensivering van de civiel-militaire samenwerking* (TK 2007-2008, 26956, nr. 52; Staatscourant 2 augustus 2007, nr. 147, blz. 27). Gekoppeld aan de Bestuursafspraken is een catalogus uitgebracht, waarin voor alle relevante bestuurlijke en operationele instanties in Nederland de gegarandeerde capaciteiten van Defensie in het kader van rampenbestrijding en nationale crisisbeheersing zijn beschreven, alsmede de procedures hoe deze capaciteiten in bijstand zijn te verkrijgen. De rol van Defensie als *structurele* partner voor nationale veiligheid heeft onder andere vorm gekregen door middel van de aanstelling van een officier Veiligheidsregio in elke veiligheidsregio. In verschillende regio's heeft dit al geleid tot het nemen van initiatieven voor het gezamenlijk organiseren en houden van oefeningen met civiele en militaire deelnemers. De verdere implementatie zal in de komende jaren met kracht worden voortgezet.

Verder neemt mijn ministerie actief deel aan de Defensieverkenningen naar een "toekomstbestendige krijgsmacht". Deze verkenningen zullen mede inzicht moeten geven welke defensie-inspanningen nodig zijn om ook in de verdere toekomst (2020 en verder) de nationale veiligheid (mede) te kunnen waarborgen

Task Force Management Overstromingen (TMO)

De in 2006 door de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat en mij ingestelde Taskforce Management Overstromingen (TMO) geeft uitvoering aan een betere voorbereiding op mogelijke grootschalige overstromingen. Er zijn eenmalig extra financiën - € 15 miljoen- beschikbaar gesteld voor extra inspanningen op landelijk en vooral regionaal niveau. Zo is de tijdelijke bijdrageregeling voor de extra inspanningen van de veiligheidsregio's volledig uitgeput. Samen met de activiteiten van de TMO draagt dit er onder andere aan bij dat:

1. Nederland met realistische overstromingsscenario's werkt, afgeleid van de Ergst Denkbare Overstromingen (EDO);
2. een landelijk draaiboek overstromingen is ontwikkeld en in elke veiligheidsregio een operationeel overstromingsplan;
3. bestuurders, professionals, burgers en bedrijfsleven zich beter bewust zijn van de mogelijke overstromingsrisico's in Nederland;
4. er een landelijk expertiseteam wordt opgericht dat desgevraagd zijn kennis ten dienste kan stellen van bestuurders en professionals.
5. op alle niveaus wordt gewerkt aan een nazorgstrategie voor evacuatie en opvang.

In de landelijke oefenweek 'Waterproef' van 3 tot en met 7 november 2008 komen alle facetten aan bod. Het gaat om multidisciplinaire oefeningen, waarin alle betrokken partijen in de algemene en functionele bestuurskolom gelijktijdig zullen opereren. Op achtereenvolgende dagen zullen beoefend worden: kust,- rivier- en meren- scenario, alsmede nazorg; de laatste dag staat in het teken van risico- en crisiscommunicatie.

Vorbereiding op grieppandemie

In het kader van de voorbereiding op een grieppandemie heb ik samen met mijn collega van Volksgezondheid, Welzijn en Sport een tweetal scenario's laten uitwerken over de gevolgen van een wereldwijde uitbraak (pandemie) van een nieuw griepvirus. De scenario's, opgesteld in samenwerking met onder andere het Centrum Infectieziektenbestrijding van het Rijksinstituut voor de Volksgezondheid en Milieu en GHOR Nederland zijn naar de gezondheidsorganisaties en de veiligheidsregio's gestuurd. De scenario's zijn ook meegenomen in de Nationale Risicobeoordeling en op 8 april aan uw Kamer aangeboden (TK 2007-2008, 22 894, nr. 164).

Crisisbesluitvorming op rijksniveau

Afspraken en procedures over het optreden van de rijksoverheid bij (dreigende) crises zijn vastgelegd in het *Nationaal Handboek Crisisbesluitvorming (NHC)*, dat is aangepast op basis van de in het beleidsplan vastgelegde verantwoordelijkheidstoedeling. Het NHC wordt periodiek geactualiseerd. Een nieuwe versie wordt vastgesteld zodra de ministerraad een besluit heeft genomen over mijn voorstel inzake regie en aansturing bij nationale crises.

Nationaal Crisiscentrum (NCC)

Het NCC is het centrale knooppunt bij crises. De samenwerking met de departementale crisiscentra is geïntensiveerd, waardoor de ondersteuning van de besluitvorming tijdens crises verder is verbeterd. Er zijn afspraken gemaakt over de uitwisseling van liaisons tijdens crises en de adviesstructuur is versterkt door de instelling van een ambtelijk coördinerend adviesorgaan tijdens crises. Met de partners in het buitenland zijn nadere afspraken gemaakt over gegevensuitwisseling tijdens crises maar ook in de dagelijkse situatie. In het kader van de rijksbrede reorganisatie en ter verdere versterking van de crisisbeheersing op nationaal niveau heb ik besloten het Expertisecentrum Risico- en Crisiscommunicatie en het Nationaal CrisisCentrum en het Shared

Servicecentrum Crisisbeheersing (SSCb, verantwoordelijk voor de organisatie van oefeningen op rijksniveau) samen te voegen tot één nationale crisisorganisatie.

Landelijk Operationeel Coördinatie Centrum (LOCC)

Sinds september 2005 is het Landelijk Operationeel Coördinatie Centrum (LOCC) operationeel. Vanuit dit centrum worden tijdens crises het landelijk operationeel beeld en het strategisch operationeel advies opgesteld en de benodigde bijstand in de vorm van mensen, middelen en expertise georganiseerd.

Ter verheldering van de relatie tussen het rijk en de veiligheidsregio's tijdens crises worden modellen ontworpen die zowel het faciliteren, het coördineren als het invullen van een regierol in operationele zin op nationaal niveau mogelijk maken. In de laatste variant speelt een Landelijke Operationele Staf, verantwoordelijk voor de multidisciplinaire processen, een elementaire rol. Tijdens de oefenweek 'Waterproof' eind 2008 zal een eerste proef met deze staf worden gehouden.

Crisisinformatie management – netcentrische informatievoorziening

Informatie is cruciaal voor crisismanagement. Momenteel wordt een nieuwe manier van informatiedelen –netcentrische informatievoorziening- uitgewerkt op nationaal en decentraal niveau. In de Strategie Nationale Veiligheid is als één van de beginselen van regie en aansturing aangemerkt dat alle betrokken publieke en private partijen hun werkwijzen op elkaar hebben afgestemd. Hiertoe moeten onder andere de besluitvormingsprocedures op elkaar aansluiten. Een snelle uitwisseling van informatie met veel partijen is noodzakelijk om zo snel mogelijk en op basis van de zelfde feitelijke gegevens besluitvormingsprocessen te kunnen doorlopen. Als eerste stap van de 'netcentrische werkwijze' werd het proces van informatievoorziening en -distributie zo ingericht dat gelijktijdig, en over alle niveaus van betrokkenen, een actueel beeld van de feitelijke situatie ontstaat. De werkwijze - toegepast in de oefening Voyager en door TNO geëvalueerd - leverde een versnelling in de beeldvorming op, met meer tijd voor oordeels- en besluitvorming. Bovendien was de betrouwbaarheid van de informatie hoger en kon tijdrovende verificatie achterwege blijven.

De uitkomsten van de proefnemingen, de evaluatie van Voyager en de positieve grondhouding van de Raad voor de Multidisciplinaire Informatievoorziening (Raad MIV) steunen mij in mijn streven naar een landelijke implementatie van de netcentrische werkwijze. Ik zal op korte termijn met de Raad MIV overleggen over de verdere uitwerking hiervan

Op 4, 5 en 6 maart 2008 zijn zeventig gezaghebbende personen op het gebied van crisisbeheersing bijeen geweest in de *Accelerated Solutions Environment (ASE) Veiligheid*. Het doel van deze bijeenkomst was gezamenlijk te bepalen hoe besluitvorming, informatie en communicatie verbeterd kunnen worden om slagvaardig crisissituaties het hoofd te bieden en versnelling te realiseren in het implementeren van deze verbeteringen. Door de samenstelling van de groep – beslissers zelf – is er commitment op hoog niveau. Het motto “Alle hens aan dek” benadrukt de noodzaak voor een gezamenlijke aanpak. Naar aanleiding van de resultaten van de ASE Veiligheid zal BZK samen met andere ministeries en het veld het volgende doen:

- een regiegroep samenstellen met burgemeesters en vertegenwoordigers van verschillende ministeries en enkele operationeel verantwoordelijken;
- een programmamanager aanstellen met de opdracht om een aantal bestaande initiatieven, zoals het netcentrisch werken, gebruik van hetzelfde kaartmateriaal en beschrijving van de informatieprocessen versneld uit te voeren;
- na de zomer zal er een bijeenkomst plaatsvinden om het draagvlak voor de uitkomsten van de ASE Veiligheid onder bestuurders verder te verbreden.

Dit brede commitment samen met de versnelling in activiteiten zal naar verwachting belangrijk bijdragen aan de doelstelling van dit kabinet om eind 2009 de rampenbestrijding en crisisbeheersing op orde te hebben

(Inter)departementaal opleiden, trainen en oefenen

Samen met alle ministeries is in oktober 2007 een interdepartementaal oefenbeleidsplan vastgesteld. Daarin is onder andere vastgelegd aan welke eisen oefeningen op nationaal niveau moeten voldoen en hoe tot een oefencyclus te komen waarbij kan worden voortgebouwd op lessen uit vorige oefeningen.

Op 6 juni 2007 heeft de oefening ‘Shift Control’ plaatsgevonden rondom het thema maatschappelijke ontwrichting als gevolg van ICT-uitval.

Verder vond op 3 oktober 2007 de grootschalige multidisciplinaire oefening Voyager plaats. De evaluatie van deze oefening heb ik, samen met een kabinetsreactie, op 6 juni aan uw Kamer aangeboden.

Voortgang ontwikkeling toezicht crisisbeheersing

In 2005 is besloten dat het rijkstoezicht op de crisisbeheersing wordt geïntegreerd in het toezicht op de rampenbestrijding en dat er geen - kunstmatig - onderscheid

wordt gemaakt tussen centraal en decentraal niveau of tussen overheid en bedrijfsleven. Het toezicht zal primair worden gericht op de werking van het totale systeem van rampen- en crisisbeheersing onder praktijkomstandigheden. Het toezichtsinstrumentarium voor het decentrale niveau in het kader van het project 'Rampenbestrijding op orde' zal medio 2008 gereed zijn. Aansluitend worden hieraan de nationale aspecten toegevoegd.

3.3. CRISISBEHEERSING OP DECENTRAAL NIVEAU

Decentrale crisisorganisatie

De organisatie van de rampenbestrijding en crisisbeheersing is de afgelopen jaren verschillende malen onderzocht. De conclusies hieruit waren dat de huidige organisatie en schaal onvoldoende oplossing bood voor de steeds complexere veiligheidsproblemen. De oplossing ligt in het versterken van de bestuurlijke en operationele slagkracht door schaalvergroting van gemeentelijk naar regionaal niveau. De veiligheidsregio vormt op dit niveau het hart van de crisisorganisatie. De basis hiervoor is het ontwerp voor de Wet op de veiligheidsregio's, dat thans ter behandeling in uw Kamer ligt.

Samen met de betrokken partners wordt de ontwikkeling van de veiligheidsregio's ook in 2008 voortgezet. Ik heb de ambitie uitgesproken om eind 2009 de rampenbestrijding in Nederland op orde te hebben. Een belangrijk instrument hiervoor vormt de Wet op de veiligheidsregio's en de daarvan afgeleide nadere regelgeving, waarin de prestaties van de veiligheidsregio's op het gebied van de rampenbestrijding en crisisbeheersing worden genormeerd.

Ik wil in 2008 in convenanten afspraken maken met veiligheidsregio's die voortvarend aan de slag gaan om de rampenbestrijding en crisisbeheersing (versneld) op orde te krijgen en het gewenste kwaliteitsniveau te bereiken. Ik heb momenteel met vijftien van de vijftientig veiligheidsregio's een dergelijk convenant afgesloten.

Basisvereisten crisismanagement

Uit verschillende onderzoeken komt naar voren dat de kwaliteit van een aantal kritische processen op decentraal niveau nog onvoldoende is. Ik heb in 2004 het Landelijk Beraad Crisisbeheersing (LBCB) verzocht de ontwikkeling van deze kritische processen in nauwe samenspraak met het veld op zich te nemen. Het LBCB heeft hiervoor een set eisen opgesteld, welke de basis vormt voor de eisen

aan de organisatie van de rampenbestrijding en crisisbeheersing die ik heb neergelegd in het ontwerp voor het Besluit veiligheidsregio's dat thans ter consultatie bij de belanghebbenden ligt.

Incidentbestrijding op het water

In het kader van "Waterrand", het gezamenlijke project van het mijn ministerie en het ministerie van Verkeer en Waterstaat, is een concept Handboek Incidentbestrijding op het Water opgesteld. Dit Handboek is overleg met alle betrokken organisaties tot stand gekomen brengt de samenhang in beeld tussen alle wet- en regelgeving en andere informatiebronnen. Het Handboek zal nog op basis van de uitkomsten van een vijftal expertmeetings en een pilot worden bijgesteld en geactualiseerd.

Multidisciplinair opleiden en oefenen

In 2007 heb ik mijn ambities op het gebied van multidisciplinair opleiden en oefenen verder verwezenlijkt. Zo wordt er een specifiek multidisciplinaire kwaliteitseis in het besluit veiligheidsregio's opgenomen.

Daarnaast heb ik een keur aan initiatieven gefaciliteerd; ik maak een Steunpunt Effectief Oefenen mogelijk, een digitale bibliotheek en vraagbaak, en een aantal multidisciplinaire opleidingen zoals de Masterclass Evaluatoren en de Procesmanager Oefenen. Ik streef ernaar om meer samenhang aan te brengen tussen alle initiatieven die er spelen op multidisciplinair terrein, mogelijk onder hoede van CENS2 (Centre for Excellence for National Safety and Security); een nog op te zetten netwerkorganisatie die een kwaliteitsimpuls kan vormen voor het multidisciplinair functioneren van de veiligheidsregio's. Tot slot heb ik de subsidieregeling multidisciplinair oefenen beëindigd. In plaats daarvan kunnen de regio's nu in het kader van de te sluiten convenanten met mijn ministerie afspraken maken ten aanzien van multidisciplinair oefenen.

3.4. OVERHEID EN BEDRIJFSLEVEN – BESCHERMING VITALE INFRASTRUCTUUR

De rol van het bedrijfsleven bij crisisbeheersing wordt als steeds belangrijker gezien. Het bedrijfsleven bezit capaciteiten die van belang zijn voor de overheid. Daarnaast is de eigen voorbereiding van het bedrijfsleven noodzakelijk, bijvoorbeeld in het kader van een griepandemie. Tot slot is er de groep vitale

bedrijven waarvan de continuïteit van dienstverlening voor onze samenleving als geheel van aanzienlijk belang is.

In december 2007 (TK 2007-2008, 29 668 en 30 821, nr. 18) heb ik uw Kamer uitvoerig geïnformeerd over inhoud en voortgang van het programma bescherming vitale infrastructuur. De volgende punten behoeven extra aandacht:

- Intersectorale afhankelijkheden in beeld plus het nemen van maatregelen;
- Impuls voor security;
- Gebiedsgerichte benadering (relatie met de veiligheidsregio's);
- Verbeteren van middelen voor noodcommunicatie.

Bovenstaande agenda is in uitvoering genomen. Een essentiële voorwaarde is verbinding tot stand te brengen tussen de vitale bedrijven en de overheid om te komen tot een gezamenlijk uit te voeren agenda. Het Strategisch Overleg Vitale Infrastructuren (SOVI) met een onafhankelijke voorzitter en een gezamenlijk secretariaat gevoerd door VNO-NCW en BZK is hiervoor van belang. Daarnaast bestaat er sinds begin 2007 een rijksbrede stuurgroep die het beleid rond nationale veiligheid (waaronder bescherming van vitale infrastructuur) en crisisbeheersing aanstuurt. De voorzitter van het SOVI en een vertegenwoordiger van VNO-NCW zijn tevens lid van deze stuurgroep en beïnvloeden op deze wijze het rijksbeleid rond deze onderwerpen.

Intersectorale afhankelijkheden

Er is een aantal afhankelijkhedenworkshops georganiseerd met deelname vanuit de sectoren electriciteit, olie en gas, openbare orde en veiligheid, telecom, financiën, drinkwater, voedsel, Schiphol en wegtransport. In die workshops zijn de afhankelijkheden besproken bij een mild en ernstig griepscenario en bij de ergst denkbare overstroming. De uitkomsten zijn deels vertrouwelijk. Een niet vertrouwelijk rapport zal op korte termijn beschikbaar zijn.

In publiekprivate samenwerking zal verder de continuïteit tijdens crises in beeld worden gebracht. Denkbaar is dat er crises zijn waarbij de blijvende continuïteit van vitale dienstverlening niet gewaarborgd is. Deze informatie is van eminent belang voor de vitale sectoren zelf, de veiligheidsregio's en de nationale overheid.

Interactie veiligheidspartners

Belangrijk is dat de beheerders van vitale infrastructuren en bestuurlijke en operationele partners in de veiligheidsregio's en gemeenten blijvend afspraken met elkaar maken over onder andere de voorbereiding, informatiedeling en gezamenlijke oefeningen.

Er zijn afspraken gemaakt over informatiedeling van gegevens over vitale objecten met de veiligheidsregio's en de gemeenten. Onderdeel hiervan is een vertrouwelijkheidsprotocol. Het SOVI zal in september a.s. een brief verzenden met contactgegevens van vitale sectoren per regio. Dit betreft een matrix van 10 sectoren met 25 regio's. Beide initiatieven dragen bij tot betere samenwerking tussen regio's en vitale sectoren.

Impuls security

Het aspect security heeft een stevige impuls gekregen met de oprichting van het Nationaal Adviescentrum Vitale Infrastructuur (NAVI) en door het ontwikkelen van een bouwstenen voor securitybeleid.

Nationaal Adviescentrum Vitale Infrastructuur (NAVI)

Eind 2006 is het Nationaal Adviescentrum Vitale Infrastructuur (NAVI) van start gegaan als een tijdelijke organisatie onder verantwoordelijkheid van BZK. Dit kennis- en adviescentrum op het gebied van de security van de vitale infrastructuur werkt door publiek-private samenwerking aan de verbetering van security tegen dreigingen van moedwillig menselijk handelen. Het NAVI brengt relevante kennis en best practices van overheid, bedrijfsleven en andere bronnen tezamen, ook vanuit het buitenland. Inmiddels is een aantal succesvolle kennis- en informatiebijeenkomsten georganiseerd, zijn met het bedrijfsleven de nodige adviestrajecten gestart en verschillende security methodieken ontwikkeld die op korte termijn breed beschikbaar zijn. Gezien de grote belangstelling voor de bijeenkomsten en het toenemende aantal vragen voor producten en ondersteuning, voldoet NAVI aan de behoefte.

Voor de periode van 1 april 2007 tot 1 april 2009 is uit het Fonds Economische Structuurversterking (FES) €5 miljoen aan incidentele middelen ter beschikking gesteld. Dit betreft alleen de opbouwfase. Voorjaar 2009 wordt definitief besloten over de permanente vormgeving en financiering van het NAVI.

Bouwstenen voor securitybeleid

De voortgangsbrief uit eind 2005 liet zien dat op het terrein van security een intensivering nodig is. De oprichting van het NAVI is hier een rechtstreeks gevolg van. Daarnaast zijn er bouwstenen voor securitybeleid ontwikkeld die gebruikt kunnen worden door vakdepartementen om met hun sector in gesprek te gaan over de risico's en weerbaarheid rond security. Tevens wordt het door NAVI gebruikt bij de ontwikkeling van handreikingen voor bijvoorbeeld risico analyses.

Opvolger Nationaal Noodnet (NN)

Het huidige contract met KPN voor het Nationaal Noodnet loopt af per 31 december 2008. KPN heeft aangegeven dat vanwege technologische vernieuwingen (digitalisering, all IP) continuering in de huidige vorm van het NN op termijn niet mogelijk is. Het Noodnet heeft als voordeel dat het een robuust netwerk is voor gebruikers binnen overheid en bedrijfsleven. Nadeel is dat het gaat om een losstaand systeem dat alleen tijdens crisis wordt gebruikt. In de praktijk hebben veel gebruikers moeite dan de weg naar het noodnet te vinden. In 2007 heeft een inventarisatie plaatsgevonden naar mogelijkheden voor een opvolger (een voorziening voor 'last resort' crisiscommunicatie). Om genoeg tijd te hebben voor het inrichten van een zorgvuldig aanbestedingstraject, is besloten om het huidige contract met één jaar te verlengen tot 31 december 2009. Medio 2008 is het programma van eisen voor het alternatief gereed en kan worden overgegaan tot aanbesteding.

3.5. RISICO- EN CRISISCOMMUNICATIE

Crisiscommunicatie

De instrumenten die door het Expertisecentrum Risico- en Crisiscommunicatie (ERC) zijn ontwikkeld, zoals de website www.crisis.nl, het publieksinformatie-nummer en het systeem van SMS-alert, zijn opgenomen in alle regionale draaiboeken en inmiddels regelmatig door lokale overheden of regio's bij incidenten ingezet. Om de website www.crisis.nl (die in 'vredestijd' de site van de campagne Denk Vooruit vormt) bij incidenten lokaal te kunnen beheren, zijn ruim 500 webredacteurs getraind en opgeleid. Elke regio beschikt op dit moment over een pool van webredacteurs. Daarmee is de informatievoorziening via internet bij crisis een integraal onderdeel geworden van de overheidscommunicatie en

kan in de komende jaren door de veiligheidsregio's verder worden gewerkt aan continue professionalisering van webredactie tijdens crises.

Op Rijksniveau is het Nationaal Voorlichtingscentrum (NVC) geheel herzien en aangepast aan de eisen van moderne crisiscommunicatie waarbij behalve de persvoorlichting ook omgevingsanalyse en publieksvoorlichting een dominante plek innemen. Het NVC beschikt over een pool van ruim vijftig getrainde voorlichters (inclusief experts uit diverse regio's). Jaarlijks worden ongeveer vijf trainingen/oefeningen specifiek op NVC niveau georganiseerd. Ook acteert het NVC, indien nodig, bij rijksbrede oefeningen.

Het ERC heeft communicatiestrategieën ontwikkeld voor een terroristische aanslag, kernongevallen, CBRN-ongevallen, grieppandemie, hoogwater en sociale onrust. Deze strategieën zijn breed via het besloten deel van de website www.risicoencrisis.nl gecommuniceerd. Voor de komende periode worden nieuwe strategieën ontwikkeld die passen binnen het werkprogramma van Nationale Veiligheid. Voor diverse communicatiestrategieën zijn onderzoeken uitgevoerd naar de beleving van de burger op dat specifieke domein. De website www.risicoencrisis.nl, door het ERC ontwikkeld voor iedereen die werkt in het vakgebied van risico-en crisiscommunicatie, is ook in 2007 verder aangevuld met actuele informatie, praktische handreikingen, draaiboeken, checklists en dossiers. Gemeenten en regio's hoeven niet telkens opnieuw het wiel uit te vinden als zich een bepaalde crisis voordoet. In de dossiers zijn bijvoorbeeld woordvoeringslijnen, concrete handelingsinstructies en instrumenten om de inwoners te informeren opgenomen. Bij ieder incident wordt het dossier weer geactualiseerd.

Cell broadcast

De onderzoeken naar een algemeen alerteringssysteem voor burgers gaven duidelijk aan dat de burger hier geen behoefte aan heeft. Derhalve is besloten tot het stopzetten van de ontwikkeling van een dergelijk systeem. De Kamer is hierover geïnformeerd (TK 2004-2005, 29 754, nr. 3).

Op de lange termijn zou het instrument cell broadcast mogelijkheden kunnen bieden voor het alarmeren van burgers. Met cell broadcast worden tekstboodschappen via radiogolven naar mobiele telefoons gezonden. Deze techniek heeft belangrijke pluspunten bij het communiceren met burgers tijdens

rampen: het is erg snel, het kan ook worden ingezet als het gsm-netwerk is uitgevallen en de boodschappen bereiken via van te voren te bepalen gsm-zendmasten alle telefoons in het zendgebied die op cell broadcast zijn ingesteld. In 2008 zal worden besloten of cell broadcast Europees wordt aanbesteed en in Nederland wordt geïmplementeerd.

Risicocommunicatie

Het ERC is verder verantwoordelijk voor de campagne Denk Vooruit, die Nederlanders voorbereidt op rampen en zware ongevallen die in hun omgeving kunnen gebeuren. De start van de campagne was op 25 september 2006. De campagnewebsite www.crisis.nl geeft instructies wat te doen bij bepaalde crisistypen en hoe men zich daarop kan voorbereiden. Informatie wordt gegeven over de elf meest voorkomende risico's, zoals grote brand, overstroming, ziektegolf, verkeersramp, gevaarlijke stoffen, terroristische aanslag en uitval van stroom, gas, water of telefoon. De eerste onderzoeksresultaten na de start van de campagne zijn: het bereik van de campagne is goed en ligt boven de benchmark van de RVD; de campagne ontving een gemiddelde waardering. De boodschap dat burgers zelf maatregelen moeten treffen is onvoldoende overgekomen. Er zal voor de komende jaren een vervolgstراتيجية worden ontwikkeld voor het bevorderen van de zelfredzaamheid.

De samen met het Interprovinciaal Overleg (IPO) ontwikkelde handreiking *De sleutelbos binnen handbereik* is door vele gemeenten gebruikt voor het op een andere leest schoeien van de risicocommunicatie.

3.6. EUROPEES CRISISBEHEERSINGSBELEID EN GRENSOVERSCHRIJDENDE SAMENWERKING

Haags programma

Gedurende het Nederlands EU voorzitterschap werd het zogeheten Haags programma ontwikkeld en op de Europese Raad van 4 en 5 november 2004 goedgekeurd. Het programma somt tien prioriteiten van de Unie op, ter versterking van de ruimte van vrijheid, veiligheid en recht gedurende de komende vijf jaar. De hieronder vermelde voortgang ten aanzien van EU civil protection is een uitwerking van het Haags programma met betrekking tot de veiligheidsaspecten.

EU civil protection

In 2007 is een nieuw Raadsbesluit genomen, om de doelstellingen van het beschermingsmechanisme en bevoegdheden van de Europese Commissie duidelijker te omschrijven. Met dit besluit wordt de onderlinge bijstand of solidariteit op het gebied van "civil protection" bevorderd. Na de hevige bosbranden en overstromingen in de Europese Unie is de discussie opnieuw opgelaaid over een Europese interventiemacht onder EU gezag. Nederland heeft samen met vijf andere landen een non-paper ingediend met alternatieve voorstellen. De Commissie heeft reeds een aantal suggesties uit dit non-paper overgenomen.

Eind 2007 is het nieuwe werkprogramma civil protection voor 2008 door de lidstaten geaccordeerd. Hierin wordt o.a. gefocust op vroegtijdige waarschuwingssystemen voor overstromingsrisico's. Tevens is voorzien in een Europees uitwisselingsprogramma waaraan tussen de 200/300 deskundigen kunnen deelnemen. In 2007 heeft een tiental Nederlandse experts aan dit programma deelgenomen. Het nieuwe programma besteedt tevens veel aandacht aan de zogenaamde "lessons learned", waarbij de lidstaten van elkaar kunnen leren op het gebied van rampenbestrijding en crisisbeheersing.

Het Monitoring and Information Centre (MIC) in Brussel speelt binnen Europa een belangrijke informatierol bij (Europese) crises. Het MIC wordt op de hoogte gebracht over de aard en de omvang van de crisis alsmede over de benodigde hulp. Het MIC informeert vervolgens de Europese lidstaten, die via het MIC hun hulp aanbieden aan het getroffen gebied. Nederland heeft samen met Duitsland, het Verenigd Koninkrijk, Zweden, Finland en Oostenrijk de wens uitgesproken dat het MIC een grotere rol krijgt. Het MIC zou meer kunnen doen op het gebied van informatiedeling, analyse en coördinatie binnen het eerdergenoemde civiele beschermingsmechanisme. Het idee is inmiddels breed omarmd door de Europese Commissie en de lidstaten en zal in de loop van 2008/2009 meer concreet gestalte krijgen.

EU subsidies

Medio 2007 is onder verantwoordelijkheid van mijn ministerie een projectteam ingesteld om ervoor te zorgen dat Nederland meer gebruik gaat maken van de Europese stimuleringsprogramma's met name op het gebied van veiligheid en crisisbeheersing en daarbij met name de kennis en expertise in Nederland inbrengt in Europese samenwerkingsprojecten. Op dit moment zijn enkele projectvoorstellen in voorbereiding.

Grensoverschrijdende samenwerking

In het in januari 2008 gestarte brede actieprogramma ter verbetering van grensoverschrijdende samenwerking is een apart deel gewijd aan veiligheid. Lokale en regionale overheden geven aan welke knelpunten er spelen bij grensoverschrijdende samenwerking, bijvoorbeeld op het gebied van crisisbeheersing, waarbij de rijksoverheid nodig is om deze op te lossen. Eind 2008 vindt er een overleg met de buurlanden plaats voor een geïntegreerde aanpak van de knelpunten.

Civil emergency planning (CEP) NAVO

Nederland tracht het onderwerp militaire ondersteuning van civiele autoriteiten bij rampen en crises hoger op de NAVO-agenda te krijgen. Op basis van een in maart 2007 door Nederland georganiseerd internationaal EU-NAVO seminar, is een non-paper opgesteld, dat samen met een aantal gelijkgezinde landen in het eerste kwartaal van 2008 zal worden aangeboden ter bespreking door de NAVO-ambassadeurs. Mijn ministerie zal in de loop van 2008 nadere afspraken maken met de overige betrokken ministeries om de Nederlandse inzet in NAVO-kader te versterken. Daarbij zal worden voortgebouwd op de al eerder ingezette intensivering op het terrein van CEP binnen de NAVO, zoals aan uw Kamer gerapporteerd in december 2000 (TK 2000-2001, 27 556, nr. 2).

Europees programma bescherming vitale infrastructuur

De initiatieven van de Europese Commissie hebben er toe geleid dat de internationale dimensie van bescherming van de vitale infrastructuur bij alle lidstaten op de politieke agenda is gekomen. In de EU behoort Nederland tot de koplopers waar het gaat om bescherming van vitale infrastructuur op nationaal niveau.

De Commissiemededeling "bescherming van de vitale infrastructuur in de strijd tegen het terrorisme" van 2004 heeft na een groenboek procedure navolging gekregen met een voorstel voor een Europees programma (Engels acroniem EPCIP). Onderdeel daarvan is een richtlijn met daarin de procedure om de Europese vitale infrastructuur te identificeren, vast te stellen en te onderzoeken of de bescherming ervan verbeterd moet worden. Nederland heeft een grote inbreng gehad in de ontwikkeling van deze richtlijn. De verwachting is dat de richtlijn in de tweede helft van 2008 van kracht wordt. De Europese vitale infrastructuur zal als eerste in de sectoren transport en energie worden geïdentificeerd.